

U 21/2010 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Vietnamin sosialistisen tasavallan kumppanuutta ja yhteistyötä käsittelevän puitesopimuksen neuvottelemisesta (*Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Vietnamin välinen puitesopimus*)

Perustuslain 96 § 2:n momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle muistio Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Vietnamin sosialistisen tasavallan kumppanuutta ja yhteistyötä käsittelevän puitesopimuksen neuvottelemisesta.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2010

Ulkoasiainministeri *Alexander Stubb*

Lähetystöneuvos Hannele Tikkanen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

MUISTIO

EU/2010/0295

EU:N JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ VIETNAMIN SOSIALISTISEN TASAVALLAN KUMPPANUUTTA JA YHTEISTYÖTÄ KÄSITTELEVÄN PUITESOPIMUKSEN NEUVOTTELEMISESTA

1 Tausta ja keskeinen sisältö

Euroopan unionin neuvosto valtuutti toukokuun 14 päivänä 2007 komission laajentamaan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevien puitesopimusten (Partnership and Cooperation Agreement, PCA) neuvottelemiseksi Thaimaan kuningaskunnan, Singaporen tasavallan, Indonesian tasavallan, Filippiinien tasavallan, Malesian ja Brunei Darussalamien valtion kanssa 22 päivänä marraskuuta 2004 annetut neuvoston neuvotteluohjeet koskemaan myös Vietnamin sosialistista tasavaltaa. Nykyisiä EU:n ja Vietnamin kahdenvälisiä suhteita säädellään vuoden 1980 ETY-ASEAN -sopimuksella ja kahdenvälisellä vuoden 1995 EY-Vietnam -sopimuksella. Kummatkaan sopimukset eivät enää heijasta kahdenvälisen suhteiden koko laajuutta ja kehittämispotentiaalia. Sopimuksissa ei käsitellä (riittävästi) tärkeitä politiikan aloja kuten maahanmuuttoa, energiaa, ympäristöä tai poliittisia näkökohtia. Vuoropuhelu Vietnamin kanssa on jo nyt laajentunut kyseisten sopimusten sopimusalan ulkopuolelle. Muiden Kaakkois-Aasian maiden kanssa tehtyjen sopimusten kaltainen uusi kumppanuus- ja yhteistyösopimus kuvastaisi paremmin voimassa olevaa kumppanuutta sekä varmistaisi johdonmukaisen lähestymistavan alueen mai- ta kohtaan.

2 Sopimusneuvottelut ja käsittely EU:ssa

Neuvottelujen ensimmäinen kierros käytiin kesäkuussa 2008. Viimeisin neuvottelukierros oli järjestyksessä seitsemäs ja se käytiin toukokuussa 2010 Brysselissä. Seuraava neuvottelukierros on sovittu pidettäväksi heinäkuun alussa 2010 Hanoissa.

Neuvottelut ovat edistyneet hyvin, mutta vaikeimmat poliittiset kysymykset kuten ihmisoikeudet, siirtolaisuus, joukkotuhoaseet ja pienaseet ovat vielä auki. Kaupallisista ky-

symyksistä suurimmat vielä auki olevat kysymykset ovat Vietnamin markkinatalous- asema sekä GSP –etuudet (Generalized System of Preferences). Varsinkin jälkimmäisen kysymyksen ratkaisuun vaikuttaa Vietnamin kanssa mahdollisesti aloitettavat vapaakauppaneuvottelut.

Epävirallisena tavoitteena on saada PCA-neuvottelut päätökseen lokakuun 2010 ASEAN -huippukokoukseen mennessä, jonka puheenjohtajana Vietnam toimii.

Asiaa on käsitelty säännöllisesti EU:n Aasia-Oseania työryhmässä Brysselissä sekä pysyvien edustajien komiteassa.

3 Asian kansallinen käsittely

Ulkoasiainministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, oikeusministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

Asiaa on käsitelty sekä kauppapoliittisessa jaostossa että ulkosuhdejaostossa.

Eduskunnalle annettiin Vietnamin neuvotteluvaltuutuksesta tietoja 11.5.2005 päivätyllä E-kirjeellä E 22/2007 vp. Suuri valiokunta lähetti asian 16.5.2007 ulkoasiainvaliokunnalle; molemmat valiokunnat päättivät, ettei kirje aiheuta toimenpiteitä.

4 EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta

Valtioneuvostolla ei ole käytettävissään neuvottelujen tässä vaiheessa komission ehdotusta neuvoston päätökseksi sopimuksen allekirjoittamisesta. Sopimusluonnoksen sisällön perusteella voidaan tässä vaiheessa arvioida, että sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevien päätösten perustana olisivat ainakin SEUT 207 artikla ja SEUT 218 artikla.

5 Vaikutukset ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Vietnamin kanssa tehtävä kumppanuus- ja yhteistyösopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli niin sanottu sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että EU:n toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Jotkut näistä määräyksistä kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan, toiset unionin ja/tai sen jäsenvaltioiden toimivaltaan. Toimivaltajako unionin ja jäsenmaiden välillä ei ole yksiselitteinen.

Neuvottelujen tässä vaiheessa ei voida tyhjentävästi todeta, mitkä kaikki sektorit tulevat olemaan osana tehtävää sopimusta ja mitkä vaikutukset niillä tulee olemaan lainsäädännön alaan. Tällä hetkellä neuvoteltavana olevat määräykset ovat luonteeltaan suurimmaksi osaksi yleispiirteisiä ja julistuksenomaisia, eivätkä ne kuulu lainsäädännön alaan. Siltä osin kuin sopimukseen sisältyy sen olennaisiksi osiksi määriteltyjen määräysten rikkomisen vuoksi toiselle osapuolelle mahdollisuus keskeyttää yksipuolisesti sopimuksen soveltaminen, olennaisiksi osiksi määriteltyillä määräyksillä (mm. ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja joukkotuhoojien vähentämistä koskeva määräys) olisi perustuslakivaliokunnan lausunnossa 31/2001 vp tarkoitettua sitovaa merkitystä ja ne kuuluisivat näin ollen lainsäädännön alaan.

Koska neuvottelut ovat monilta osin edelleen kesken, on sopimuksen määräysten vaikutusta Suomen lainsäädäntöön tarkasteltava tarvittaessa uudelleen neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa.

5.1 Ahvenanmaan asema

Alustavan arvion mukaan sopimusluonnokseen ei sisälly Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Valtioneuvosto selvittää kuitenkin asiaa sopimuksen jatkokesittelyn yhteydessä tarkemmin.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannattaa Kaakkois-Aasian maiden, ml. Vietnamin kanssa toteutettavan yhteistyön lisäämistä ja tätä koskevan sopimus pohjan uudistamista. Juuri Vietna-

min kohdalla on huomionarvoista myös se, että maa on jo kauan lukeutunut Suomen pitkäaikaisiin kehitysyhteistyön kumppanimiin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimus perustuu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja perusluonteisten ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, joka on kummankin sopimuspuolen sisä- ja ulkopoliittikan lähtökohta ja olennainen osa sopimusta. Myös joukkotuhoojien leviämisen estämistä koskevan lauseen tulisi olla sopimuksen olennainen osa, tarkoittaen sitä, että näiden rikkomisen voi johtaa sopimuksen soveltamisen keskeyttämiseen.

Valtioneuvosto korostaa kaikkien valtioiden kanssa tehtäviin uusiin yhteistyösopimuksiin mukaan otettavien vakiolausekkeiden merkitystä. Lausekkeet koskevat ihmisoikeuksia, kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC), laitonta maahanmuuttoa (ml. takaisinottoa koskevat määräykset), terrorismin vastaista taistelua ja joukkotuhoojien leviämisen estämistä. Pienaseita koskevassa lausekkeessa valtioneuvosto korostaa erityisesti pienaseiden varastointiturvallisuuden merkitystä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että työvoimaa, työllisyyttä ja sosiaaliasioita koskevassa artikkelissa katetaan kansainvälisesti tunnustetut, ILO:n (Kansainvälinen työjärjestö) puitteissa sovitut työelämän ja sosiaalistandardit.

Valtioneuvosto ei näe tarkoituksenmukaisena Vietnamin ehdotusta EU-tason tai kansallisista sopimuksista vietnamilaisten työntekijöiden kiintiöiksi. Valtioneuvosto korostaa yhteistyötä ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjunnassa.

Kaupallisissa lausekkeissa valtioneuvosto tukee EU:n kantaa, jonka mukaan Vietnamille myönnetään markkinatalousmaastatus kun se täyttää vaaditut kriteerit tai viimeistään vuonna 2018. Jälkimmäinen takaraja perustuu Vietnamin WTO (Maailman kauppajärjestö)-liittymissopimukseen.

Valtioneuvosto katsoo, että palveluntarjoajien pätevyyden vastavuoroista tunnustamista koskevaa menettelyä käsitellään perinteisesti vapaakauppasopimuksen puitteissa ja suhtautuu lähtökohtaisesti varauksella sen

käsittelyyn kumppanuutta ja yhteistyötä käsittelevässä puitesopimuksessa.

Henkisen omaisuuden suojaan liittyen, valtioneuvosto katsoo, että Vietnamin ehdotus henkisen omaisuuden suojan vastavuoroisesta tunnustamisesta ei sovellu voimassa olevaan henkisen omaisuuden suojan järjestelmään.

7 Arvio siitä, milloin eduskunnan kannan tulisi olla käytössä

Eduskunnan kanta tulisi valtioneuvoston tämänhetkisen arvion mukaan olla käytettävissä syyskuun puolivälissä 2010.